

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 673/2022-69

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Petra Straku v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], Trnava, zastúpenej advokátkou Ivetou Orlíkovou, Kapitulská 6, Trnava, proti postupu Okresného súdu Trnava v konaní sp. zn. 27C/71/2008 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Trnava v konaní sp. zn. 27C/71/2008 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Trnava **p r i k a z u j e** v konaní sp. zn. 27C/71/2008 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie **5 000 eur**, ktoré **je** jej Okresný súd Trnava **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Trnava **je p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **605,27 eur** a zaplatiť ich jej právnej zástupkyňi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 3. septembra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci

v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) v konaní sp. zn. 27C/71/2008. Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd vydal nález, ktorým vysloví porušenie týchto základných práv, prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov a prizná jej finančné zadostučinenie vo výške 10 000 eur a náhradu trov konania.

2. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 673/2022-44 z 20. decembra 2022 bola ústavná sťažnosť sťažovateľky prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu. Uvedené uznesenie bolo prijaté vo IV. senáte ústavného súdu zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíša a sudcov Libora Duľu a Ivana Fiačana (sudca spravodajca). Po prijatí Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na rok 2023 (ďalej len „rozvrh práce“, dostupný na webovom sídle ústavného súdu) sa sudca spravodajca Ivan Fiačan od 1. januára 2023 stal členom III. senátu ústavného súdu. V zmysle čl. II bodu 5 a čl. XI bodu 1 rozvrhu práce je preto na rozhodnutie vo veci príslušný III. senát ústavného súdu v zložení uvedenom v záhlaví tohto nálezu.

3. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka sa návrhom doručeným okresnému súdu 24. apríla 2008 ako žalobkyňa domáha vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Súd priebežne nariadil pojednávania a zisťoval okruh majetku patriaceho do BSM. Za nesporný mal vyhodnotiť okruh hnutelných vecí tvoriacich BSM a taktiež zistil okruh nehnuteľností, ktoré tvorili podnik sťažovateľky a podnik žalovaného a rozsah pasív, najmä zostatok úverov viažucich sa na nehnuteľnosti, a to či už spadajúcich do BSM alebo tvoriacich podniky sporových strán.

4. Súd uzneseniami z 25. júna 2015 ustanovil znalcov na vypracovanie znaleckých posudkov, jedného na ocenenie podnikov sporových strán, druhého na ocenenie nehnuteľností patriacich do BSM. Následne boli tieto uznesenia v dôsledku odvolaní strán dopĺňané a zmenené, a to uzneseniami z 23. februára 2016, 10. mája 2016, 29. septembra 2017, 24. novembra 2017, a to z dôvodu, že strany priebežne vznášali voči uzneseniam o ustanovení znalca rôzne námietky, jednak k osobe znalca, ako aj vo vzťahu k rozsahu im určenej úlohy súdom, najmä namietali, že určité nehnuteľnosti nie sú súčasťou podnikov, ale patria do BSM.

5. Znalecké posudky boli súdu predložené 27. marca 2017, 24. apríla 2018 a 13. novembra 2017. Sťažovateľka poukazuje na oneskorenie, ktoré bolo spôsobené okrem iného aj nedostatočnou súčinnosťou zo strany žalovaného, ktorú súd, napriek notifikáciám zo strany znalcov, žalovanému toleroval. Vzhľadom na to, že žalovaný mal námietky voči predloženým znaleckým posudkom, súd mu umožnil predložiť kontrolné znalecké posudky, a to v lehote do 31. júla 2019. Konajúci súd tak urobil napriek konštatovaniu na pojednávaní 4. februára 2019, že nevykoná doplnenie dokazovania kontrolnými znaleckými posudkami na zistenie hodnoty podniku žalovaného a na ocenenie nehnuteľností, ktoré nie sú súčasťou podniku. Žalovaný posudky predložil nekompletné a tieto doplnil až po súdom uloženej lehote.

6. Podľa sťažovateľky súd nepostupuje pri dokazovaní efektívne a konzistentne, a tak koná v rozpore so zásadou hospodárnosti. Sťažovateľka namietala chaotické zmeny pri ustanovovaní znalcov a vymedzení ich znaleckej úlohy. Za zásadnú chybu považuje to, že súd neumožnil znalcom posudky doplniť a vyjadriť sa k námietkam vzneseným stranami, znalcov nevyočul, hoci sťažovateľka o to žiadala. Napokon na pojednávaní 10. mája 2021 nariadil nové znalecké dokazovanie a uznesením z 22. júla 2021 ustanovil znalecký ústav na vypracovanie znaleckého posudku a uložil mu povinnosť oceniť podnik sťažovateľky, podnik žalovaného a určiť všeobecnú

cenovú hodnotu nehnuteľností vymenovaných v uznesení. Súd určil znaleckému ústavu lehotu na vypracovanie znaleckého posudku 9 mesiacov odo dňa prevzatia spisu (hoci na pojednávaní súd hovoril o možnosti znaleckej organizácie vypracovať posudok do 6-tich mesiacov), pričom táto lehota mala uplynúť 12. januára 2023. Sťažovateľka poukazuje na to, že v priebehu šiestich rokov ide o štvrté znalecké dokazovanie a od roku 2015 podali vo veci znalecké posudky dosiaľ piati znalci.

7. Podľa sťažovateľky je relevantné aj to, že týmto postupom súdu vyšli nazmar aj preddavky na vykonané znalecké dokazovanie, pretože súd určité znalecké posudky nezobral do úvahy a nariadil ďalšie znalecké dokazovanie namiesto toho, aby námietky alebo rozpory v posudkoch odstránil.

8. Sťažovateľka ďalej poukazuje na sporné nehnuteľnosti zapísané na [REDAKOVANÉ] v k. ú. Trnava, vo vzťahu ku ktorým súd na pojednávaní 10. mája 2021 už po druhýkrát vyslovil právny názor, že tieto nehnuteľnosti patria do BSM sporových strán, nie do podniku žalovaného. Následne však tento názor poprel tým, že tieto nehnuteľnosti začal deliť na časť užívanú sťažovateľkou a časť užívanú žalovaným. Sťažovateľka potom za rozporné považuje to, ak súd v uznesení o ustanovení znaleckého ústavu z 22. júla 2021 nechal tieto nehnuteľnosti oceniť ako súčasť podniku žalovaného a zároveň aj trhovou cenou ku 11. októbru 2020 po požari a v jej technickom stave ku dňu rozvodu. Tieto dva smery svedčia o tom, že súd dosiaľ nemá predstavu o charaktere tejto nehnuteľnosti a vykonáva neefektívne dokazovanie.

9. Sťažovateľka takisto v sťažnosti poukazuje na jej sťažnosti, ktoré doteraz podala na prietahy v konaní, ktoré adresovala Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky, ako aj predsedovi súdu. V tomto smere si ústavný súd vyžiadal od Okresného súdu Trnava odpoveď z 15. marca 2021 na sťažnosť sťažovateľky č. k. Spr 14/21 z 10. februára 2021. Z nej vyplýva, že opätovné znalecké dokazovanie bolo nariadené z dôvodu, že obe strany (nielen žalovaný) mali námietky voči predloženým znaleckým posudkom a súd tak umožnil obom stranám predložiť súkromné znalecké posudky. Následne strany namietali aj vzájomné súkromné znalecké posudky. V konaní malo byť dosiaľ predložených 18 znaleckých posudkov. Z dôvodu veľkých rozporov v doteraz predložených posudkoch súd na návrh žalovaného rozhodol podľa § 207 ods. 3 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) a nariadil znalecké dokazovanie znaleckým ústavom. Návrhy sťažovateľky na výsluch znalcov a na podanie vysvetlení súd odmietol, pretože bol toho názoru, že by to viedlo k predĺženiu konania a k zvýšeniu trov konania sťažovateľky. Okresný súd uvádza, že prietahy spôsobovali obe strany sporu, a to žiadosťami o odročenie pojednávania, rozširovaním masy BSM a návrhmi na doplnenie dokazovania. Vo vzťahu k obštrukčnému správaniu žalovaného súd uviedol, že na upozornenie sťažovateľky súd na obštrukčné správanie žalovaného reagoval a vykonal úkon s cieľom vypracovania posudkov a zabezpečenia súčinnosti žalovaného. Takúto povinnosť však musel uložiť aj sťažovateľke. Preto súd konštatoval, že sťažnosť na prietahy najmä za obdobie od januára 2018 až do posúdenia sťažnosti nie je opodstatnená.

II. Argumentácia sťažovateľky

10. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uvádza, v čom spočíva naplnenie predpokladov prípustnosti ústavnej sťažnosti a v čom vidí splnenie predpokladov na vyslovenie porušenia práva na prejednanie veci bez zbytočných prietáhov. Sťažovateľka poukazuje na jednotlivé skutočnosti, ktoré sú rozhodné pre posúdenie prietáhov.

11. K právnej a faktickej zložitosti uvádza, že podľa jej názoru nejde o skutkovo ani právne osobitne komplikovaný spor. Súd však neakceptuje závery ním nariadeného znaleckého dokazovania, čo spôsobuje prietahy.

12. K postupu súdu uvádza, že predmetný postup súdu považuje za konanie s prietahmi, a to práve kvôli neefektívnemu postupu súdu. Súd bez odôvodnenia odmieta vypočúť znalcov, príp. doplniť znalecké dokazovanie, čím by sa mohli vyjasniť namietané závery. Ak by súd postupoval efektívne, konanie mohlo byť ukončené už pred niekoľkými rokmi a sťažovateľka tak mohla po mnohých rokoch súdneho konania (od r. 2008) disponovať svojím majetkom a užívať ho. Práve v postupe súdu vidí sťažovateľka najmarkantnejšie zlyhanie.

13. Vo vzťahu k svojmu správaniu a správaniu žalovaného sa žalobkyňa zásadne nevyjadruje, okrem konštatovania určitých situácií, keď mal prietahy spôsobovať žalovaný.

14. Vo vzťahu k finančnému zadosťúčeniu uvádza, že žiada 10 000 eur, čo odôvodňuje tým, že predmetom vyporiadania je majetok v hodnote cca 2 000 000 eur, z ktorého by mal sťažovateľke pripadnúť majetok v hodnote cca 1 000 000 eur, ako aj majetok a úžitky z neho, ktoré od roku 2009 užíva prevažne žalovaný. To, že súd dosiaľ nerozhodol, pre ňu prakticky znamená, že majetok, ktorý by jej mal pripadnúť, nemôže nijako užívať, investovať ho ani s ním inak podnikat'. Doteraz minula na súkromné znalecké posudky 8 667 eur a ďalšie náklady vynaložila na znalecké posudky nariadené súdom.

III. Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

15. K ústavnej sťažnosti sa vyjadril predseda Okresného súdu v Trnave, ktorý uviedol, že na dĺžku súdneho konania má vplyv aj sťažovateľka, ktorá síce žalobu podala 24. apríla 2008 na základe rozsudku o zrušení BSM za trvania manželstva, avšak keďže tento nebol manželovi riadne doručený (prevzala ho manželka), bol následne zrušený a BSM tak zaniklo až rozvodom manželstva 23. júna 2009. Na začiatku súdneho konania došlo niekoľkokrát k odročeniu pojednávania kvôli mimosúdnyim rokovaniim, neskôr kvôli dôvodom na strane sporových strán (vrátane žalobkyne). Ďalej poukazuje na rozsiahle zisťovanie okruhu majetku patriaceho do BSM, keďže obaja manželia boli v čase zániku manželstva podnikatelia a súd musel zisťovať, čo patrí do podnikov a čo do BSM, účastníci mali viacero úverov, súkromných aj podnikateľských, viacero vozidiel a účtov. Hnutelné veci boli špecifikované až v roku 2015. Poukázal na to, že žalobkyňa určité nehnuteľnosti v roku 2014 odpredala, pričom túto skutočnosť súdu neoznámila. Na dĺžku konania mala mať vplyv aj skutočnosť, že nehnuteľnosť, ktorá patrila do podniku jedného z manželov počas konania, vyhorela.

16. Vo vzťahu k vykonanému dokazovaniu znaleckými posudkami, strany (vrátane sťažovateľky) vznášali námietky a odvolania, napr. k preddavkom znalcom, otázkam znalcov, o čom súd musel vždy najskôr rozhodnúť. Keďže sa predložené znalecké posudky veľmi líšili, sťažovateľka navrhla výsluch a konfrontáciu znalcov, avšak žalovaný navrhoval vypracovať ďalší kontrolný znalecký posudok. Súd pripustil doplnenie dokazovania o súkromné znalecké posudky. Celkovo bolo v konaní predložených 18 posudkov od dvoch znalcov. Následne dal súd vypracovať znalecký posudok znaleckému ústavu a určil mu na to lehotu 9 mesiacov a zaslal mu aj súdny spis.

17. Okresný súd predložil zoznam jednotlivých úkonov a konštatoval, že je z nich zrejmé, že súd konal plynulo, bez období nečinnosti, resp. neefektívnej činnosti. Doterajšiu dĺžku konania možno pripísať skutkovej náročnosti veci, ktorú predseda súdu považuje za extrémnu. Ústavnú sťažnosť považuje za neopodstatnenú a súhlasí s prejednaním veci bez ústneho pojednávania.

18. K vyjadreniu okresného súdu sťažovateľka uvádza, že tvrdenie, že ide o extrémnu vec, nemá oporu v spise. V skutočnosti bolo úlohou súdu zabezpečiť ocenenie podniku žalovaného, ktorý tvoria nehnuteľnosti v jednom areáli mesta Trnava. Ďalej oceniť nehnuteľnosti, ktoré patria do BSM, a to tri rodinné domy, dva byty a jednu nehnuteľnosť, ktorú strany približne v rozsahu 1/2 užívali na svoje podnikanie. Sťažovateľka zdôrazňuje, že práve ohľadom tejto nehnuteľnosti súd počas konania menil právny názor, čo sa prejavilo pri zadávaní znaleckých posudkov. Žiadne hnutelné veci ani iné práva spor nekomplikovali.

19. Sťažovateľka nenamieta, že súd vôbec nekoná. Sťažovateľka namieta, že súd nepostupuje konzistentne a jeho úkony sú neefektívne. Súd ukončil zisťovanie masy BSM v roku 2015 a 25. júna 2015 pribral dvoch znalcov, aby ocenili nehnuteľnosti v BSM, ako aj podniky. Následne súd menil zadania pre znalcov a po dobu viac ako dvoch rokov vytváral chaos v dokazovaní, čím spôsobil prieťahy v konaní.

20. Sťažovateľka ďalej namieta, že namiesto toho, aby konajúca sudkyňa ukončila dokazovanie, ktoré sama nariadila, pripustila ďalšie znalecké posudky, pričom tie boli vypracované znalcami, ktorí neboli oprávnení oceňovať hodnotu podniku. Súd dal možnosť vypracovať súkromný znalecký posudok aj sťažovateľke, ktorá tak však konala len preto, aby sa neocitla v určitej dôkaznej núdzi. Za neefektívne považuje vykonanie dokazovania znaleckým ústavom.

IV.

Právne posúdenie ústavnej sťažnosti

21. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, resp. v primeranej lehote vychádza z účelu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, ktorým je odstránenie stavu právnej neistoty osoby domáhajúcej sa rozhodnutia všeobecného súdu. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (obdobne III. ÚS 127/03, IV. ÚS 221/04).

22. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka a postup súdu. Ústavný súd (obdobne ako ESLP) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam

pre sťažovateľa (Comingersoll S.A. proti Portugalsku, rozsudok zo 6. 4. 2000, Sürmeli proti Nemecku, rozsudok z 8. 6. 2006, pozri aj I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v tomto prípade. Ústavný súd prihliada tiež na to, „čo je pre sťažovateľa v stávke“, teda ako veľmi dôležité je pre sťažovateľa rýchle rozhodnutie vo veci.

23. Vo vzťahu k zložitosti veci možno uviesť, že predmetom konania je vyporiadanie BSM. Predmetom BSM boli nehnuteľnosti, podniky obidvoch sporových strán, hnutel'né veci, finančné prostriedky a medzi záväzky patrili úvery sporových strán. Masa BSM bola určitým spôsobom ustálená v roku 2015, čo vyplýva z uznesenia o ustanovení znalcov pre účely vypracovania znaleckých posudkov z 25. júna 2015. Súd ustanovil jedného znalca na ocenenie podnikov a jedného na ocenenie ostatných nehnuteľností patriacich do BSM. Hoci masa BSM bola pomerne rozsiahla, súd v roku 2015 ustálil jej rozsah a následne začal dokazovať jej hodnotu. Súd uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania z 25. júna 2023 niekoľkokrát menil (23. februára 2016, 10. mája 2016, 29. septembra 2017 a 24. novembra 2017) na základe námietok a odvolaní strán, pričom sama skutočnosť, že súd pôvodné uznesenie niekoľkokrát zmenil, svedčí o tom, že dôvod na zmenu existoval. Takto sa v zásade znalecké dokazovanie, najmä jeho predmet, ustálilo až po 2 rokoch a 5 mesiacoch. Spory o vyporiadanie BSM sú pomerne bežné, k skutkovým aj právnym otázkam existuje rozsiahla judikatúra aj literatúra. Vzhľadom na rozsah sporných skutočností ide o vec, ktorá sa vyznačuje vyššou mierou skutkovej náročnosti. Určite však nejde o vec extrémne náročnú, ako naznačuje okresný súd. Je úlohou súdu rýchlo a vecne sa zorientovať vo veci a rozhodnúť. Práve v týchto skutkovo rozsiahlejších a nehomogénnych sporoch sa strany obracajú na súd (nie v tých jednoduchých, kde sa spravidla dohodnú) s nádejou o rýchle a spravodlivé rozhodnutie.

24. Vo vzťahu k správaniu sťažovateľky je potrebné uviesť, že na jej strane došlo k určitému spomaleniu konania. Hoci žaloba bola doručená súdu 24. apríla 2008, v konaní bolo sporné, či vôbec došlo k zániku BSM v dôsledku rozsudku o zrušení BSM za trvania manželstva, pretože tento rozsudok nebol doručený manželovi, keďže ho prevzala sťažovateľka a žalovanému to nemala oznámiť. Súdny preto konanie prerušili a objektívne nemohli vykonávať procesné úkony, pretože najskôr sa museli vysporiadať s otázkou, či a kedy BSM zaniklo. Kvôli týmto skutočnostiam súd konanie prerušil a v konaní pokračoval až 7. decembra 2010 (išlo teda o obdobie 2 rokov a 7 mesiacov). Súd takisto nevykonával procesné úkony počas obdobia od 14. júna 2012 do 6. februára 2014 (obdobie 1 rok a 7 mesiacov), keď obidve strany žiadali odročenie pojednávania, avšak toto obdobie, keď súd nekonal, nemožno pripísať ani súdu, ani stranám. Ústavný súd takisto nemôže prihliadnuť na tie prípady odročenia pojednávania, ktoré sťažovateľka ospravedlnila svojou práceneschopnosťou, pokiaľ tento dôvod súd ako relevantný dôvod odročenia pojednávania uznal.

25. Vo vzťahu k postupu súdu je potrebné uviesť, že základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť vychádza aj z príslušných ustanovení CSP, predtým Občianskeho súdneho poriadku (ďalej „OSP“).

26. Zo skutkového stavu vyplýva, že žaloba bola podaná 24. apríla 2008, pričom súd kvôli zisťovaniu, ktorou právnou skutočnosťou BSM zaniklo, začal objektívne konať až 7. decembra 2010. Podobne, ak súd nekonal pre návrhy strán na odročenie pojednávania kvôli

zámeru mimosúdne sa dohodnúť, nemožno toto obdobie nekonania pripísať súdu. Čo sa týka odročení pojednávanií kvôli práceneschopnosti sťažovateľky alebo žalovaného, OSP, ale aj CSP poskytujú súdu priestor konanie racionalizovať a skúmať, či je zdravotný stav nezlučiteľný s účasťou na pojednávanií (§ 119 ods. 3 OSP a § 183 ods. 2 CSP), pričom zo súdneho spisu nevyplýva, že by sa súd týmito skutočnosťami zaoberal. Tiež možno dodať, že pokiaľ je strana zastúpená, nie je jej osobná účasť nevyhnutná na každom pojednávanií, ibaže súd mieni vykonať výsluch strany.

27. Následne súd priebežne nariad'oval termíny pojednávanií, napr. na 6. február 2014 (odročené pre práceneschopnosť žalovaného), na 28. apríl 2014 (odročené pre práceneschopnosť žalovaného), 26. jún 2014 (pojednávanie bolo odročené na 16. október 2014), na 5. december 2014 (odročené pre práceneschopnosť sudkyne), ďalej na 23. marec 2015, na 15. jún 2015, 12. október 2015. Hoci išlo o obdobie, keď bol účinný ešte OSP (do 30. júna 2016) a súdy mali menšie možnosti, ako urýchliť súdne konanie (OSP neupravoval napr. sudcovskú koncentráciu), to neznamená, že okresný súd nemohol viesť konanie efektívne. V tomto kontexte treba poukázať na § 118 ods. 2 OSP, podľa ktorého súd po prednesoch strán uvedie, *ktoré právne významné skutkové tvrdenia účastníkov je možné považovať za zhodné, ktoré právne významné skutkové tvrdenia zostali sporné a ktoré z navrhnutých dôkazov budú vykonané a ktoré dôkazy súd nevykoná, aj keď ich účastníci navrhli*. Súd mal teda povinnosť skutkovo a právne zamerať konanie na sporné skutočnosti a tomu prispôbiť dokazovanie. Napriek tomu, že strany majú tendenciu zahltiť spor rôznymi skutkovými tvrdeniami a dôkaznými návrhmi, súd musí vedieť oddeliť relevantné skutkové tvrdenia od irelevantných a predkladať nových nesúvisiacich skutkových tvrdení v určitej chvíli zastaviť. Naopak, ak strany netvrdia skutkové tvrdenia, ktoré súd považuje za podstatné, má oprávnenie sa na ne spýtať a počas účinnosti OSP mal súd oprávnenie vykonať dôkazy aj bez návrhu, ak je ich vykonanie nevyhnutné pre rozhodnutie (§ 120 ods. 1 OSP). Aj v konaní podľa OSP mal súd možnosť uzavrieť dokazovanie (§ 120 ods. 4 OSP). Pri skúmaní návrhov na vykonanie dôkazov aj počas OSP platilo, že súd rozhoduje, ktoré z navrhnutých dôkazov vykoná. Rozhodujúcim kritériom je posúdenie toho, čo majú tieto dôkazy v konaní preukázať. Súd teda musí mať jasno v tom, o preukazovanie akej sporej skutočnosti má ísť. Okresný súd mal mať teda pred nariadením znaleckého dokazovania jasno v tom, čo sa má nariadeným znaleckým dokazovaním preukázať. Možno tiež konštatovať, že v predmetnej veci boli niektoré pojednávania vedené neefektívne. Aj podľa OSP platilo, že súd môže odročiť pojednávania len z dôležitých dôvodov (§ 119 ods. 1 OSP). Je povinnosťou súdu manažovať spor tak, aby bolo konanie rýchle a efektívne. Ak bolo v konaní po 6. februári 2014 zrejmé, že strany sa mimosúdne nedohodnú, pričom súd bol už oboznámený s tým, čo je medzi stranami sporné, nemožno ospravedlniť to, ak súd ešte v januári 2023 nerozhodol.

28. Zo súdneho spisu tiež vyplýva, že 17. júla 2018 súd adresoval stranám výzvu na predloženie prostriedkov procesného útoku a obrany a určil im lehotu do 31. augusta 2018 s tým, že na neskôr predložené prostriedky procesného útoku a obrany nebude prihliadať. Napriek tomu súd umožnil stranám predložiť súkromné znalecké posudky v lehote do 31. júla 2019, hoci aj na pojednávanií 4. februára 2019 oznámil, že nevykoná doplnenie dokazovania kontrolnými znaleckými posudkami. Ďalej súd až 15. augusta 2018 na dopyt sťažovateľky zisťoval, či v určitých peňažných ústavoch mal žalovaný vedené účty. Takisto súd až 7. decembra 2018 vyzval strany, aby predložili výpisy

zo súkromných účtov za obdobie od 24. marca 2009 do 24. júna 2009. Uvedené úkony (neuvedené vyčerpávajúco) svedčia o laxnom prístupe súdu.

29. Za neefektívne možno považovať aj spôsob nariadenia znaleckého dokazovania. Je vecou súdu, aby nariadil znalecké dokazovanie tak, aby voči nemu neboli vznášané námietky, príp. podané odvolanie (v uvedenej veci uznesenie o ustanovení znalca vydal vyšší súdny úradník, voči ktorému bolo podľa § 374 ods. 4 OSP prípustné odvolanie, ktoré strany aj podali), presne určil predmet ocenenia, príp. jasne vymedzil odborné otázky, na ktoré má znalec odpovedať. Z prehľadu vykonaných úkonov je zrejmé, že súd dodatočne dopĺňal znaleckú úlohu (napr. uznesením z 29. septembra 2017 a 24. novembra 2017). Presnosť pri vyjadrovaní a formulácia otázok má kardinálny význam, pretože odpovede na tieto otázky majú súdu slúžiť ako podklad pre rozhodnutie. Správne vymedzenie otázok má významný vplyv na efektívnosť ďalšieho priebehu konania. Ak ide o vec zložitú, je vhodné, ak súd so znalcom prekonzultuje správnosť zadaných otázok (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 766 – 767, IV. ÚS 239/2003, I. ÚS 53/1998, III. ÚS 111/2001). Zo spisu vyplýva, že súd ešte 30. júna 2017 zasielal právnomu zástupcovi žalovaného dopyt, či žalovaný v rámci podniku vlastní aj nehnuteľnosti, a ak áno, ktoré, pretože nehnuteľnosti na určitých LV k. ú. Trnava neboli oceňované v rámci podniku a nie je zrejmé, či patria do podniku žalovaného alebo do BSM, čo svedčí o nepripravenosti znaleckého dokazovania.

30. Súd si takisto musí pred ustanovením znalca zistiť jeho časovú dostupnosť, čím eliminuje predlžovania lehoty na vypracovanie znaleckého posudku. Za efektívny postup znalca nesie zodpovednosť súd. Zo spisu je zrejmé, že súd musel znalcovi predlžovať lehotu na vypracovanie znaleckého posudku.

31. Vo vzťahu k súčinnosti strán pri vypracovávaní znaleckých posudkov možno uviesť, že vypracovanie znaleckého posudku nemôže byť závislé od toho, či sporová strana je ochotná sprístupniť nehnuteľnosť. Súd má k dispozícii aj poriadkové opatrenie. Zo spisu vyplýva, že súd musel k súčinnosti žalovaného vyzývať uznesením (napr. z 22. apríla 2020).

32. Možno uzavrieť, že súd musí mať v určitej fáze konania jasno v tom, čo je predmetom dokazovania (sporné a relevantné skutočnosti) a ako môže vykonaný dôkazný prostriedok prispieť k objasneniu predmetu konania. Po vypracovaní znaleckého posudku do úvahy prichádza aj výsluch znalca, aby odstránil príp. rozpory alebo odpovedal na otázky súdu a strán.

33. Súd a konajúci sudca nielen hmotnoprávne (prostredníctvom právneho posúdenia veci), ale aj procesnoprávne (zabezpečením efektívneho a rozumného postupu) buduje svoju dôveryhodnosť a autoritu. Táto je dôležitá nielen pre strany v konkrétnom súdom konaní, ale aj z celospoločenského pohľadu. Zodpovednosť súdu viesť konanie efektívne a hospodárne, obzvlášť ak ide o konanie, v ktorom už existujú prieťahy, je mimoriadne dôležité. Vo vzťahu k postupu súdu tak možno uviesť, že neexistovali rozumné dôvody, pre ktoré súd konal v uvedených časových intervaloch. Ústavný súd dáva do pozornosti svoj nález č. k. III. ÚS 62/06 publikovaný v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 59/2006, podľa ktorého lehota presahujúca obdobie troch rokov je ústavne neakceptovateľná doba na riešenie akejkoľvek zložitej právnej otázky.

34. Z priebehu konania je zjavné, že súd vykonával úkony síce kontinuálne, a teda v konaní nie sú časové úseky neprimeranej dĺžky, keď by sa nekonalo vôbec, v konaní však okresný súd nepostupoval efektívne. Súd sa po cca 15 rokoch od začatia konania ocitol v situácii, keď má k dispozícii 18 znaleckých posudkov a je vo fáze čakania na ďalší znalecký posudok vypracovaný znaleckým ústavom.

35. Vo vzťahu k charakteru konania ústavný súd dáva do pozornosti, že ide o vyporiadanie majetkových práv bývalých manželov. Sťažovateľka má určitý nárok, ktorého priznania a následného zaplataenia sa nemôže viac ako 15 rokov domôcť (s obdobiami, ktoré nemožno pripísať súdu). Ide o spor medzi bývalými manželmi, teda o emočne náročné súdne konanie, preto je aj z celospoločenského hľadiska dôležité, aby súd neprehlboval animozitu medzi stranami a umožnil im, aj ukončením súdneho sporu, uzavrieť túto životnú kapitolu. Nerozhodnutie v tejto veci znamená aj stratu práva strán svoje majetkové právo riadne užívať. Preto možno konštatovať, že hoci nejde o spor, ktorý sa vníma ako prednostný (starostlivosť o maloletých, ujma na zdraví, pracovnoprávne spory a pod.), rýchle rozhodnutie má pre strany veľký význam.

36. Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu porušené boli (bod 1 výroku nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

37. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

38. Prietahy či nečinnosť súdu v konaní sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah súdu voči základným ústavne zaručeným právam a slobodám. Z tejto fakticity vyplýva, že porušenie práva na primerané súdne konanie nemožno dodatočne napraviť. Možno zabrániť, aby nedošlo k ďalším prietahom (ústavným prikazom konať), ale už raz vzniknutý prietah odstrániť nemožno, možno len poskytnúť za porušenie tohto práva primerané finančné zadosťučinenie podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde. Ústavný súd teda formuloval príkaz všeobecnému súdu konať (bod 2 výroku nálezu).

39. Sťažovateľka žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie 10 000 eur ako nemajetkovú ujmu počas obdobia, keď sa bez akýchkoľvek objektívnych dôvodov nemohla domôcť objektívneho rozhodnutia. Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľku. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať jej aj finančné zadosťučinenie podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práva sťažovateľky. Ústavný súd prihliadol najmä na dĺžku namietaného konania, na charakter konania a jeho význam pre sťažovateľku, ako aj na jej správanie a postup súdu a najmä na jeho efektívnosť. Sťažovateľka je od roku 2008 konfrontovaná s povinnosťou byť

stranou súdneho sporu, čo nielenže nie je ľudsky únosné, ale zároveň nemôže riadne svoj majetok riadne užívať.

40. Na základe uvedeného považuje za primerané priznať sťažovateľke finančné zadosťučinenie 5 000 eur za prieťahy v konaní spôsobené postupom okresného súdu (bod 3 výroku nálezu). Vzhľadom na to, že sťažovateľka žiadala priznať finančné zadosťučinenie vo výške 10 000 eur, ústavný súd ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

41. Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

VI.

Trovy konania

42. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov právneho zástupcu, ktoré vznikli v dôsledku zastupovania sťažovateľky pred ústavným súdom (bod 4 výroku nálezu). Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Vzhľadom na úspech sťažovateľky v tomto konaní jej ústavný súd náhradu trov konania priznal.

43. Ústavný súd pri vyčíslení náhrady trov konania vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Ústavný súd konštatuje, že v zmysle uvedených ustanovení vyhlášky právnenému zástupcovi patrí náhrada trov konania 605,27 eur, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2021 (príprava a prevzatie veci, vypracovanie a podanie ústavnej sťažnosti) v hodnote po 192,04 eur vrátane paušálnej náhrady výdavkov v hodnote po 10,87 eur/úkon a jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2023 (replika sťažovateľky) v hodnote 221,19 eur vrátane paušálnej náhrady výdavkov v hodnote 12,52 eur/úkon.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. marca 2023

Robert Šorl
predseda senátu